

DE KRUISVLAG IN TOP

ZENDINGSVERTELBOEK
VOOR SCHOOL EN HUIS

UITGAVE VAN
FA H. H. KOK BZ
ZWOLLE

BATAKSCH E KINDEREN.

INLEIDING.

Het volgend verhaal is geen eigenlijke zendingshistorie. 't Is een schets uit het leven van de Batakinderen in 't algemeen.

Men ziet in deze schets echter wel degelijk de aanraking van de zending met dit heidensche kinderleven. Het echte zendingsmotief ontbreekt ook hier niet.

Als zendingles na de behandeling van Sumatra bijv. zal ze goede diensten kunnen bewijzen.

Nu gaan we naar de Bataklanden.

Waar die te vinden zijn? Ver weg?

Ja, heel ver. Heelemaal in Nederlandsch-Indië, en wel in het noordelijk deel van het groote eiland Sumatra!

Hoe geheel anders is het daar dan in ons land!

Wandel je hier naar een dorp, dan zie je al van uit de verte den kerktoren.

Maar een Bataksch dorp lijkt wel een vesting: het is geheel door een aarden wal omgeven en boven op dien wal groeit een dichte heg van bamboestruiken, waar geen mensch door kan kruipen. In dien wal is een poortje, dat open staat, zoodat we zonder eenig bezwaar er een kijkje kunnen nemen.

Je kan de huizen wel tellen, maar ze zijn heel groot, want in elk huis wonen verscheidene gezinnen bij elkander.

De huizen zijn op palen gebouwd en de daken zijn met houtsnijwerk versierd, dat ze heusch een schilderachtig aanzien geeft.

Een troep honden komt op ons los. Ginds loopen zwarte varkens genoeglijk knorrend, net als Hollandsche varkens, in de modder te wroeten. En modder is er genoeg, vooral in den regentijd. Kijk, daar zitten er verscheidene onder dat huis,

gezellig met een troepje kippen en een karbouw, de inlandsche koe.

Laten we in die Batakwoning maar eens een kijkje gaan nemen.

Er is zoo pas een jongetje geboren. Een naam heeft het nog niet, dien moet het zelf kiezen, als het zeven dagen oud is.

Maar dat kan een hummel van zeven dagen nog niet! — Jawel, zoo'n vlugge Batak kan dat wel, wacht maar, dan zult ge het wel zien.

Kijk, daar staat de wieg, een mand met lappen er in, die aan de zoldering wordt opgehangen, als de kleine er in ligt, maar zoover is het nu nog niet. De eerste zeven dagen moet hij bij zijn moeder liggen op een bank van bamboehout, waaronder een vuurtje wordt gestookt; dicht bij moeder, dat is voor *alle* kleine kinderen toch nog maar het beste plekje, of ze in Holland of op Sumatra geboren zijn.

„Di gingdjang api” wordt nu nog van hem gezegd; dat beteekent: „op 't vuur”. Als de kleine straks een bad moet hebben, wordt er een ander vuurtje aangemaakt onder het huis, juist op de plek, waar hij gewasschen wordt. Dat is om de booze geesten op een afstand te houden, die het kind kwaad zouden kunnen doen. Het badwater is na het bad al heel gemakkelijk verwijderd; door den vloer van latten en platgeslagen bamboe loopt het vanzelf weg.

Nu komt de zoo gewichtige zevende dag!

Eerst moet hij in de rivier worden gebaad, waarbij ook allerlei maatregelen worden genomen tegen het dreigend gevaar van booze geesten. Het belangrijke oogenblik van naamgeving is dan aangebroken.

Vader en moeder noemen langzaam achter elkander eenige namen op en kijken ondertusschen met de grootste aandacht naar 't gezichtje van den kleinen man. Lacht hij, dan is dat een teeken, dat hij den naam kiest, die dan juist wordt uitgesproken.

„Si Tigor” (de brave), „Si Bortoeng” (de kikkert), „Si Bjenggi” (de stier), „Si Pintor” (de eerlijke) . . . daar lacht hij!

Dus Si Pintor zal hij heeten. Zie je nu wel, dat een zeven-daagsch Batakkertje al heel wat mans is?

En nu is het ook tijd voor de wieg.

Maar wat is dat? Si Pintor huilt! En dat, nu hij voor het eerst in zijn wieg komt! Dit is een bewijs, dat de wieg niet naar zijn zin is en ook de plaats niet, waar die hangt. }

Dadelijk wordt hij er uit genomen, de lappen worden wat verschikt en de wieg krijgt een andere plaats. Eerst na een paar dagen wordt hij er echter weer in gelegd, want anders zou hij altijd huilerig en dwingerig blijven, meent zijn moeder. De wieg moet geheel naar zijn smaak wezen, en het kind geschikt voor de wieg, zegt de Batak.

Glimlucht de kleine in zijn slaap, dan zegt zijn moeder blij: „Hij ziet z'n paro rot", dat is zijn beschermengel.

Ligt de kleine niet in de wieg, dan draagt zijn moeder hem altijd met zich mee, ook bij haar werk op 't veld. Hij zit of hangt dan in een langen, breeden doek tegen haar rug of heup aan.

Hoe oud hij is, daarop letten de ouders van den kleinen Batak niet zoo precies, als eenmaal de zevende dag voorbij is. Van verjaarcadeautjes is dan ook geen sprake.

Wil de vader aan iemand meedeelen, hoe oud zijn kind is, dan zegt hij de eerste zeven dagen: „Mijn zoon is op 't vuur". Daarna zegt hij: „Mijn zoon is van 't vuur". Weer wat later heet het: „Hij begint al te lachen", nog wat later: „Hij begint al te kraaien", enz.

Na verloop van een jaar wordt er in hetzelfde gezin een dochttertje geboren. Bij de naamgeving lacht zij, als de naam Si Metmet genoemd wordt, dat wil zeggen: de kleine.

Si Metmet is al heel spoedig een lekker dikkertje, maar als we bij haar moeder op bezoek komen, moeten we vooral niet zeggen: „Wat 'n snoes! Wat 'n mollig kindje!", want dan zou de Bataksche moeder zich zeer ongelukkig gevoelen.

Waarom? Wel, omdat de geesten 't liefst mollige kindertjes hebben. Het is daarom veiliger te zeggen: „Wat een leelijk, mager kind!" Op die manier verschalk je de geesten, weet je?

Een Bataksche moeder is er maar steeds op uit, om de geesten te vriend te houden, of ze te verdrijven, opdat haar kinderen buiten gevaar blijven.

Als b.v. Si Pintor en Si Metmet groot genoeg zijn om buiten te spelen en het regent, terwijl de zon schijnt, zooals bij ons ook wel eens gebeurt, dan haalt de moeder hen gauw in huis, want bij een „geestenregen“ dolen er een heele menigte geesten rond, die veel kwaad kunnen teweeg brengen.

Als Si Pintor er groot genoeg voor is, dat is zoo ongeveer op z'n zevende jaar, moet hij de karbouwen hoeden. Zich ophijschend aan den staart, weet hij op den breeden rug van zoo'n dier te komen en zoo drijft hij het af en toe naar de rivier om te baden. Wordt hij zelf daarbij nat, dat hindert niet, want met kleeren houdt hij zich niet op en de Oostersehe zon droogt zijn rug in enkele oogenblikken.

Reeds nu heeft Si Metmet het drukker dan haar broer. Zij leert bladeren en vruchten zoeken om soep te koken; zij leert zakken en matten vlechten en zorgt voor de kippen en varkens.

Bij lichte maan speelt zij met andere meisjes op 't erf voor 't huis het bruidjesspel, of ze vertellen elkander verhalen en sprookjes, waarin de geesten een groote rol spelen; de moeders zitten er bij en vlechten grove rijstzakken van een soort van bies.

Wanneer op 't rijstveld de halmen zwaar zijn van de korrels, dan moeten Si Metmet en Si Pintor om beurten de wacht houden in 't veld, om de rijstvogels te verjagen. Midden in 't rijstveld is op een paar bamboestaken een zitplaats gemaakt met een rietdakje erboven. Met een laddertje kan je er in klimmen. Vanaf dat wachthuisje zijn een massa touwtjes gespannen naar alle hoeken van het veld. Aan die touwtjes zijn lapjes en belletjes, snippers papier, stukjes blik en glas gebonden. Dat alles schittert en blinkt, rinkelt en klinkt, als er aan de touwtjes getrokken wordt. Dan schrikken de vogels, die anders de korrels uit de halmen zouden pikken, en ze slaan op de vlucht.

Weer is Si Pintor een paar jaar ouder. Hoe ouder hij wordt, hoe minder hij eigenlijk behoeft te doen. Hij werkt nu alleen maar, als hij er zin in heeft.

Kijk, daar ligt hij bij 't huis, voorover op den grond, en laat de zon op zijn blooten rug schijnen. Of hij uitrust?

Van morgen is hij met zijn moeder op weg geweest naar 't veld. Zijn moeder hoopte, dat hij haar zou helpen bij haar arbeid. Hij had er misschien ook wel plan op, want op zijn manier houdt hij toch ook wel van zijn moeder, maar onderweg zag hij andere jongens en toen heeft hij zijn moeder in den steek gelaten, en is met zijn kornuiten het bosch ingegaan, op avontuur uit.

Hij heeft wat op vogels gejaagd met een lang blaasroer, een bamboestengel, waar je pijltjes doorheen blaast. Toen hij daar genoeg van had, is hij naar huis teruggekeerd, en nu ligt hij daar behaaglijk in de zon: wie doet je wat?

Hij had nog wel moeite gedaan om in dienst te komen bij een koopman in Kwè-kwè (gebak), dat hij slijt aan mannen, welke in 't bosch aan 't dobbelen zijn, maar dat was hem nu niet gelukt, anderen waren hem al voor geweest. Hoe jammer! Hij had er al eens aardig wat mee verdiend en toen zelf kunnen dobbelen, wat hij maar al te graag deed.

Maar is Si Pintor dan niet bang, dat hij, als moeder van avond thuis komt, een standje zal krijgen? Wel neen! Batak-sche ouders bestraffen hun kinderen maar zelden. Dat durven ze niet, want ze denken, dat de Pendi (ziel) van 't kind dan schrikt, en het lichaam wel eens kon verlaten.

Dan wordt zulk een Pendi een Begoe (kwelgeest) en die zou het aan de ouders leelijk betaald kunnen zetten, dat zij hun kind hebben durven berispen. En bovendien, Si Metmet is er immers, en meisjes zijn er, evenals vrouwen, om te werken! Si Metmet helpt moeder wel op 't veld en van avond zal zij in een dikken bamboestengel water gaan halen uit de rivier, en het vuur aan maken, waar moeder de rijst op kookt. En is die gaar, dan komt vader en gaat eten en de kinderen ook, en wat er over blijft, is voor moeder.

Vader bemoeit zich al heel weinig met Si Pintor en Si Metmet. Ze zien hem vaak naar het dobbelhuisje gaan, en ze weten wel wat hij daar doet: geld en goed verdobbelen.

Eens gebeurde er iets, dat een grooten invloed had op het leven van Si Pintor en Si Metmet. Vader ging naar het speelhuisje met zijn beste kleeren aan, een kostbaren hoofddoek om, en hij droeg een gouden armband en een met zilver

beslagen mes. Maar toen hij terug kwam, had hij een varenblad als hoofddeksel, een versleten lap tot kleed en een touw als armband. Dat beteekende, dat hij alles verspeeld had en niets meer zijn eigendom kon noemen. Alles, alles moest worden afgestaan, en toen dat nog niet genoeg bleek, werd hij zelfs als gevangene in het blok gesloten.

Terwijl vader in het blok zat, werd er nog een broertje geboren en het huisgezin verkeerde in de grootste ellende. Toen vader weer thuis kwam, was de moeder heel ernstig ziek van al het verdriet, dat ze doormaakte.

Juist was er in dien tijd een zendeling geweest op een dienstreis. Dat wil zeggen, dat hij verschillende plaatsen bezoekt, waar geen zendeling woont, om ook die menschen eens iets van den Heiland te vertellen. Moeder had met heel veel belangstelling naar hem geluisterd en al begrepen, wat bidden was. De zendeling vertelde ook van de goedheid en vriendelijkheid van dien grooten Heer voor vrouwen, en dat was zoo geheel anders dan wat zij als Bataksche vrouw gewend was.

Reeds dat kleine beetje, dat zij er van gehoord had, was haar een vriendelijke verkwikking in haar droevig lot.

Maar al heel spoedig kwam het zoover, dat zij niets meer wist van hetgeen er om haar heen gebeurde. Toen vader uit het blok kwam, lag moeder op de rustbank en praatte allerlei vreemde woorden, zoodat het wel duidelijk bleek, dat zij hard de koorts had. Het kleine broertje schreide maar onophoudelijk van dorst en moeder kon het niet te drinken geven.

Nu heeft vader toch wel eenig medelijden, en hij laat een heidensch priester komen. Deze bespuwt moeder, terwijl hij allerlei vreemde woorden prevelt, maar natuurlijk wordt zij daar niet beter van. Straks ligt ze geheel stil en de menschen komen en zeggen, dat ze gestorven is.

Zie nu eens, hoe vader tekeer gaat! Hij neemt zijn kapmes, vliegt naar buiten en hakt er mee in 't rond, en niet zonder wat te raken, hoor! De boomen rondom het huis, de palen, waar het op staat, wat maar onder het bereik van het mes komt, krijgt een houw en een hak.

Is hij zoo van streek?

Neen, dat niet. Maar 't is vooreerst de manier om te toonen,

hoeveel hij van zijn vrouw hield, dat hij dan bij haar leven wel wat meer had kunnen laten merken! Maar het dient ook om haar geest te verjagen, die anders wel eens om de woning zou kunnen komen spoken, en daar is hij erg bang voor, wat best te begrijpen is.

Voor 't kleine broertje zorgt een andere vrouw.

Dat is eigenlijk al iets heel bijzonders, want volgens de echte Batak-manier zou het ventje op de doode moeder moeten gebonden worden en zoo sterven.

't Is een heele durf tegenover de geesten, maar hierin is reeds de invloed merkbaar van den omgang met degenen, die geen heidenen meer zijn.

Toch zorgt die andere vrouw niet zoo heel goed voor den kleine; ze durft het niet, want ze is bang, dat de moeder in het doodenrijk hoos zal zijn, omdat *die* vrouw wel bij haar kindje heeft mogen blijven en zij niet, of dat zij haar kind bij zich wil hebben in het doodenland.

Ze geeft het dus maar heel weinig voedsel en weldra teert de stakker weg en volgt zijn moeder in het graf.

Ook nu weer is natuurlijk de priester te hulp geroepen, doch het kon evenmin baten als bij de moeder. De priester is nu bevreesd, dat de menschen zullen zeggen, dat hij geen macht meer bezit en schuift de schuld op den vader van Si Pintor, dien hij allerlei leelijke dingen aanwrijft. Niet dat hij gespeeld heeft, want dat vinden de Bataks geen zonde, maar hij moet tegen de geesten hebben gezondigd en daarom hebben die hem zijn vrouw en zijn kind ontnomen.

Het werd zoo erg, dat niemand meer met hem om durfde te gaan en zelfs de kinderen niet meer met Si Pintor en Si Metmet wilden spelen.

Wonderlijk loopen de wegen van onzen God!

Nu toch denkt deze heiden aan de verhalen van den zending en hij weet, dat de Christenen heel anders denken dan de Bataks en gelooft stellig, dat hij door den zending wel vriendelijk zal worden ontvangen.

Toen gingen Si Pintor en Si Metmet met hun vader op stap.

't Was wel een lange reis, maar toen ze er eenmaal waren, hadden ze er volstrekt geen spijt van.

Hoe goed werden ze ontvangen door den zendeling, de zendelingsvrouw en de Christen-Bataks!

Si Pintor en Si Metmet kwamen bij den zendeling op school. In 't begin was 't vooral voor den jongen heel moeilijk om gehoorzaam te wezen en niet precies te doen, wat hij zelf wilde.

Maar wat deed hem toch telkens weer naar school gaan? 't Was het verlangen naar de mooie verhalen, die allemaal stonden in dat groote, dikke boek, dat Bijbel heet. En telkens hing de zendeling een plaat op, die bij het verhaal behoorde, zie, dat lokte hem telkens en telkens weer!

En Si Metmet luisterde niet minder graag dan haar broer.

Zoo leerden deze Bataksche kinderen, en ook hun vader, den Heere Jezus kennen.

ALETTA HOOG.